

Wiktoria Danilewicz-Prokorym

Uniwersytet w Białymstoku

DOI: 10.15290/mhi.2016.15.01.22

Władza rodzicielska a kontakty z małoletnim dzieckiem. Instytucja pieczy naprzemiennej na mocy ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 2015, poz. 1062)

SUMMARY

Parental authority and contacts with the child. Alternate care institution under the Act of 25 June 2015. "On Amendments to the Acts – Family and Guardianship Code and Code of Civil Procedure" (O.J. 2015, item 1062)

This Article is about the nature of contacts between the so-called "peripheral" parents and children. It discusses the issue of dependence of access rights on parental authority, over the subsequent amendments of the family law in Poland. The paper describes the basic forms of exercising contacts between parents and children. It also presents forms of regulating them in legal proceedings. The guiding principles which should guide the court in issuing decisions which determine the scope and method of contact of parents with children are pointed out in the article. It also shows the institution of "alternate care" introduced to the Family and Guardianship Code under the Act of 25 June 2015 amending the Act - Code of Family and Guardianship Code and the Law - Code of Civil Procedure, which entered into force on 29 August 2015.

Key words: contacts, parental authority, child, parents, child welfare, alternate care.

Słowa kluczowe: kontakty, władza rodzicielska, dziecko, rodzice, dobro dziecka, piecza naprzemienna.

Przed nowelizacją Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ustawą z dnia 6 listopada 2008 r. nie było przepisów, które precyzowały pojęcie „kontaktów”. Nie było również regulacji, która jednoznacznie przyznawałaby prawo do kontaktów dziecka z rodzicem. Z biegiem lat ustawodawca wypracował własne znaczenie tego terminu. Zgodnie z art. 113 § 2 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (dalej kro) „Kontakty z dzieckiem obejmują w szczególności przebywanie z dzieckiem (odwiedziny, spotkania,

zabieranie dziecka poza miejsce jego stałego pobytu) i bezpośrednie porozumiewanie się, utrzymywanie korespondencji, korzystanie z innych środków porozumiewania się na odległość, w tym ze środków komunikacji elektronicznej”¹. Zakres powyższego pojęcia został opracowany na podstawie Konwencji w sprawie kontaktów z dziećmi podpisanej w Strasburgu dnia 15 maja 2003 r. Pomimo uchwalenia ustawy z dnia 23 kwietnia 2009 r. o ratyfikacji powyższej Konwencji, ostatecznie nie nastąpiło złożenie dokumentów ratyfikacyjnych przez państwo Polskie u depozytariusza Konwencji. Konwencja wprowadziła jednak szerokie pojęcie „kontaktów” do nomenklatury i nauki prawa rodzinnego w Polsce. Zgodnie bowiem z artykułem 2 Konwencji „kontakt” oznacza: „pobyt dziecka przez określony czas albo jego spotkanie z osobą (...) z którą dziecko stale nie mieszka; każdą formę komunikacji między dzieckiem i taką osobą; dostarczanie takiej osobie informacji o dziecku, albo dziecku o tej osobie”².

Władza rodzicielska a kontakty z dzieckiem

W stanie prawnym sprzed nowelizacji brakowało jednoznacznej podstawy do określenia stopnia zależności między władzą rodzicielską a kontaktami. Jedynie art. 113 kro przewidywał, że dopiero w razie pozbawienia władzy rodzicielskiej, sąd opiekuńczy może, ze względu na dobro dziecka, zakazać kontaktu z dzieckiem rodzicowi pozbawionemu władzy rodzicielskiej, a w przypadku ograniczenia władzy rodzicielskiej – kontakt ten w wyjątkowych przypadkach zawęzić³. Jednak stanowisko wyrażone w przepisie rodziło nieścisłości i było wielokrotnie precyzowane przez Sąd Najwyższy. Pojawiały się orzeczenia, z których treści wynikało, że prawo rodziców do osobistych kontaktów z dzieckiem winno być kwalifikowane jako ich prawo osobiste i niezależne od władzy rodzicielskiej. Ta koncepcja znalazła potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1983 r. sygn. akt III CZP 46/83, gdzie przyjęto, że „nieprzyznanie w razie sądowego ustalenia ojcostwa ojcu dziecka władzy rodzicielskiej nad nim nie wyłącza prawa ojca dziecka do osobistej z nim styczności”⁴. Takie stanowisko Sąd Najwyższy wyraził również w wyroku z dnia 8 września 2004 r. sygn. akt IV CK 615/03 stwierdzając, że „Osobista styczność z dzieckiem nie jest atrybutem władzy rodzicielskiej i prawo do tego mają rodzice nawet wtedy, gdy władzy rodzicielskiej zostali

¹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz. U. 2015 r., poz. 2082 ze zm.).

² Konwencja w sprawie kontaktów z dziećmi sporządzona w Strasbourgu dnia 15 maja 2003 r.

³ J. Ignaczewski, *Kontakty z dzieckiem [w:] Władza rodzicielska i kontakty z dzieckiem*, red. A. Bodnar, A. Gójska, J. Ignaczewski, L. Kuziak, A. Śledzińska-Simon, R. Zegadło, Warszawa 2012, str. 219.

⁴ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1983 r., sygn. akt III CZP 46/83, opubl. OSNC 1984/4/49.

pozbawieni”⁵. Z drugiej strony w uchwale z dnia 8 marca 2006 r. sygn. akt III CZP 98/05 Sąd Najwyższy przyjął, że w czasie trwania władzy rodzicielskiej występuje odrębnie od niej prawo do kontaktów osobistych, a zasada odrębności osobistej styczności od władzy rodzicielskiej dotyczy okresów przed jej powstaniem i po jej ustaniu⁶. Z tego powodu konieczne stało się wyraźne uregulowanie zależności między kontaktami a władzą rodzicielską. Obecnie art. 113 § 1 kro w sposób jednoznaczny wskazuje, że „niezależnie od władzy rodzicielskiej rodzice oraz ich dziecko mają prawo i obowiązek utrzymywania ze sobą kontaktów”. Oznacza to, że kontakty z dzieckiem nie stanowią elementu władzy rodzicielskiej i nawet rodzic pozbawiony władzy rodzicielskiej bądź posiadający ograniczoną władzę rodzicielską, ma prawo do nieskrępowanych kontaktów ze swoim dzieckiem. Niezależność prawa do kontaktów od władzy rodzicielskiej potwierdza umieszczenie regulacji dotyczącej kontaktów w odrębnym, od przepisów regulujących władzę rodzicielską, „oddziale” redakcyjnym Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Jedyny wyjątek stanowi tutaj art. 119¹ § 1 kro, który przewiduje utratę prawa do kontaktów przez rodziców, którzy wyrazili zgodę na przysposobienie swojego dziecka bez wskazania osoby przysposabiającego (tzw. zgoda blankietowa). Ponadto o formalnej rozdzielności kontaktów od władzy rodzicielskiej świadczy regulacja zawarta w art. 58 § 1 kro „w wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i o kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka”. Z powyższego wynika, że Sąd w wyroku rozwodowym jest zobligowany orzec oddzielnie o władzy rodzicielskiej i oddzielnie o kontaktach. Jedynie w sytuacji zgodnego wniosku stron, sąd zaniecha orzekania o kontaktach (art 107 § 3 kro). Jednak wówczas w treści wyroku będzie zawarte sformułowanie „odstępuje od uregulowania kontaktów (...) z małoletnim dzieckiem”. Dostrzegając jednak proceduralną zależność między regulacją dotyczącą władzy rodzicielskiej, a kontaktami ustawodawca wyszedł im naprzeciw poprzez zmianę art. 509 kpc wprowadzoną na mocy ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego. Ustawodawca przewiduje obecnie, że jedynie sprawy o przysposobienie w pierwszej instancji sąd rozpoznaje w składzie jednego sędziego i dwóch ławników⁷. Pozostałe sprawy przed sądem opiekuńczym winny być rozstrzygane w składzie jednoosobowym. Niniejsza zmiana doprowadziła do ujednoczenia składów sądu i pozwoliła na

⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2004 r., sygn. akt IV CK 615/03, opubl. M.Prawn. 2004/19/872.

⁶ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2006 r., sygn. akt III CZP 98/05, opubl. OSNC 2006/10/158.

⁷ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. 2014 r., poz. 101 ze zm.), dalej: kpc.

połączenie sprawy rozpatrywanej na podstawie art. 107 kro ze sprawą o kontakty. Powyższą zmianę należy ocenić pozytywnie, bowiem zapobiegnie ona powtarzaniu się czynności procesowych przed sądem, skróci postępowanie i nie będzie prowadziła do nadmiernej eskalacji konfliktu między rodzicami, wynikającego z licznych spraw sądowych.

Zasady uregulowania władzy rodzicielskiej

Polski Kodeks rodzinny i opiekuńczy przewiduje sytuację, w której konieczne staje się uregulowanie zarówno sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej, jak i wykonywania kontaktów z dzieckiem wówczas gdy rodzice małoletniego dziecka żyją w rozłączeniu, czy to po formalnym zakończeniu związku małżeńskiego czy też z uwagi na pozostawanie w związku nieformalnym. Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 107 § 1 kro „jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom żyjącym w rozłączeniu, sąd opiekuńczy może ze względu na dobro dziecka określić sposób jej wykonywania i utrzymywania kontaktów z dzieckiem. Sąd pozostawia władzę rodzicielską obojgu rodzicom, jeżeli przedstawili zgodne z dobrem dziecka pisemne porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem”. Natomiast w braku takiego porozumienia sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem. Zatem nawet w przypadku braku pisemnego porozumienia co do sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej, sąd może pozostawić jej wykonywanie obojgu rodzicom. Obecnie art. 107 kro dopuszcza ograniczenie władzy rodzicielskiej jedynie w przypadku, gdy dobro dziecka za tym przemawia. Dziecko nie powinno jednak zostać pozbawione osobistej styczności z rodzicem drugoplanowym.

Zasady uregulowania kontaktów z dzieckiem

W art. 113¹ § 1 kro zostały określone trzy zasady regulowania sposobu utrzymywania kontaktów z dzieckiem. Pierwsza z nich to prymat zgodnej woli rodziców nad rozstrzygnięciem sądu opiekuńczego. Druga zasada to szeroko pojęte dobro dziecka, trzecia natomiast przewiduje uwzględnienie rozsądnych życzeń dziecka w zakresie kontaktów z rodzicami⁸. Przepis ten jest skorelowany z art. 95 § 4 kro nakładającym na rodziców obowiązek wysłuchania małoletniego w ważnych sprawach dotyczących jego osoby lub

⁸ J. Ignaczewski, op. cit., s. 223.

majątku⁹. Ustawodawca chciał w ten sposób wyeksponować rolę zgodnej woli rodziców, zarówno w stosunkach przedsądowych, jak i w toku postępowań sądowych, a także prymat dobra dziecka. Polskie prawo nie definiuje pojęcia dobra dziecka, jednak niejednokrotnie się nim posługuje. Próbę wyjaśnienia znaczenia tego terminu podjęła nauka prawa rodzinnego przyjmując, że dobro dziecka stanowi „zespół wartości, zarówno duchowych, jak i materialnych, jakie konieczne są do prawidłowego: rozwoju fizycznego dziecka, rozwoju duchowego dziecka, i to w jego aspekcie zarówno intelektualnym, jak i moralnym, należytego przygotowania go do pracy dla dobra społeczeństwa”¹⁰. Stanowisko doktryny jednogłośnie przemawia za tym, że „zgodna wola rodziców, będąca w zgodzie z dobrem dziecka, powinna zapobiegać interwencji władzy opiekuńczej”¹¹. Orzeczenie o zakazie osobistej styczności rodzica z dzieckiem może zapaść wyjątkowo, np. gdy utrzymywanie osobistych kontaktów rodziców z dzieckiem zagraża jego życiu, zdrowiu, bezpieczeństwu bądź wpływa demoralizująco na dziecko. W praktyce zdarzyć się może, że dziecko nie wyraża chęci osobistej styczności z rodzicem. Należy jednak odróżnić sytuacje, w których niechęć dziecka do kontaktów z rodzicem wynika z jego dojrzałej decyzji i osobistych doświadczeń, od przypadków, w których dziecko odmawia kontaktów, utożsamiając się z niechętną czy wrogą postawą rodzica, pod którego bezpośrednią pieczę pozostaje. W tym celu w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym zostało zaakcentowane, że również dziecko ma prawo i obowiązek utrzymywania kontaktu z rodzicem. Taka regulacja bez wątplenia umacnia pozycję rodzica uprawnionego do kontaktów. Daje również sygnał dziecku, że kontakty powinny być realizowane nawet wówczas, gdy dziecko jest im niechętnie, a brak jest podstaw do przyjęcia, że naruszają one jego dobro¹². Należy jednak pamiętać, że kontakt z rodzicem nie może być dla dziecka przymusem. Jego celem nie jest bowiem formalistyczne podejście do przysługującego prawa, ale dążenie do wychowania dziecka w atmosferze miłości i poczuciu bezpieczeństwa¹³. W stosunku do rodziców sąd może, na podstawie przepisów np. art. 109 kro, 111 kro czy art. 113⁴ kro, zobowiązać ich do określonego postępowania, w szczególności do skorzystania z terapii rodzinnej lub poradnictwa rodzinnego¹⁴. Kodeks rodziny i opiekuńczy nie

⁹ H. Ciepla, *Komentarz do art. 113¹ KRO [w:] Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. H. Ciepla, B. Czech, T. Domińczyk, K. Piasecki, M. Sychowicz, Warszawa 2009, s. 834.

¹⁰ S. Kołodziejski, *Dobro wspólnych małoletnich dzieci – jako przesłanka odmowy orzeczenia rozwodu*, „Palestra” 1965, nr 9, s. 30.

¹¹ J. Ignaczewski, *op. cit.*, s. 223.

¹² E. Trybulska-Skoczylas, *Komentarz do art. 113 KRO [w:] Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. W. Borysiak, M. Manowska, J. Sadowski, E. Skowrońska-Bocian, B. Trębska, J. Wierciński, R. Zegałdo, LexisNexis 2014, opublikowano w LEX, stan z dnia 28.06.2016 r.

¹³ J. Ignaczewski, *Kontakty z dzieckiem...*, s. 229.

¹⁴ Idem, *Komentarz do spraw o kontakty z dzieckiem i o ich wykonanie [w:] Komentarz do spraw rodzinnych*, red. H. Ciepla, J. Ignaczewski, J. Skibińska-Adamowicz, Warszawa 2014, s. 153; sąd opiekuńczy może również na wypadek niezrealizowania kontaktu przez jednego z rodziców zobowiązać drugiego

przewiduje przepisu będącego odpowiednikiem art. 113⁴ kro w stosunku do małoletniego¹⁵.

Formy kontaktów z dzieckiem

Forma kontaktu musi zostać określona w ten sposób, aby mogła być w przyszłości egzekwowana i wykonana przez każdą ze stron. Doktrynie znane są stanowiska opowiadające się za tym, że „rodzic sprawujący stałą pieczę nad dzieckiem nie ma obowiązku zapewnienia dziecku środków komunikacji elektronicznej czy założenia linii telefonicznej, aby prawo drugiego rodzica do kontaktów mogło być zabezpieczone”¹⁶. Dla najlepszego zabezpieczenia interesu obu stron, ważne jest możliwie najdokładniejsze określenie zakresu i formy kontaktów. Rodzic powinien dążyć do uregulowania kontaktów nie tylko w dni powszednie i weekendy, ale również w święta Bożego Narodzenia, święta Wielkanocne, wakacje, ferie, Dzień Dziecka, urodziny dziecka oraz długie weekendy. Zgodnie z art. 113 § 2 kro kontakty z dzieckiem mogą polegać na przebywaniu z nim, tj. odwiedzinach, spotkaniu, zabieraniu dziecka poza miejsce jego stałego pobytu, bezpośrednim porozumiewaniu się, utrzymywaniu korespondencji bądź też korzystaniu z innych środków porozumiewania się na odległość, a nawet komunikacji elektronicznej. Ustawowe wyliczenie ma charakter otwarty, co oznacza, że sąd może zastosować również inną formę kontaktu, jeżeli uzna ją za zgodną z dobrem dziecka i interesem rodzica¹⁷. W doktrynie funkcjonuje podział na kontakty bezpośrednie (odwiedziny, spotkania, możliwość zabierania małoletniego poza miejsce zamieszkania) i pośrednie (rozmowy telefoniczne, listy, smsy). Zakres kontaktu powinien być dostosowany przede wszystkim do wieku dziecka i jego potrzeb. Sąd każdorazowo, w treści postanowienia ustalającego kontakty, określa, w jaki sposób winny się one odbywać. Rodzic może mieć prawo do spotkań z dzieckiem przed i po zajęciach szkolnych bądź odbioru dziecka z zajęć szkolnych lub pozalekcyjnych i spędzenia z nim czasu do określonej godziny, po czym odwiezienia dziecka do miejsca stałego pobytu¹⁸. W postanowieniu ustalającym kontakty poza miejscem stałego zamieszkania dziecka, często zamieszczane jest stwierdzenie „z prawem zabierania dziecka poza miejsce zamieszkania”. Sąd w orzeczeniu niejednokrotnie jednoznacznie określa, do jakiego miejsca

rodzica do pokrycia kosztów podróży i pobytu dziecka, zobowiązując do złożenia na rachunek depozytowy sądu odpowiedniej kwoty na wypadek wykonania lub niewykonania kontaktu oraz zagrozić nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej.

¹⁵ W. Stojanowska, *Komentarz do niektórych przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* [w:] *Nowelizacja prawa rodzinnego na podstawie ustaw z 6 listopada 2008 r. i 10 czerwca 2010 r. Analiza. Wykładnia. Komentarz.*, LexisNexis 2011, opublikowano w LEX, stan z dnia 28.06.2016 r.

¹⁶ T. Justyński, *Prawo do kontaktów z dzieckiem w prawie polskim i obcym*, Warszawa 2011, s. 150.

¹⁷ H. Ciepla, *Komentarz do art. 113 KRO* [w:] *Kodeks rodzinny...*, 2009, s. 832-833.

¹⁸ J. Ignaczewski, *Kontakty z dzieckiem...*, s. 229.

będzie zabierane dziecko (miejsce publiczne bądź konkretny adres). Kontakty ustalone poza miejscem zamieszkania mogą wiązać się również z nocowaniem dziecka u drugiego z rodziców. W przypadku młodszych dzieci kontakt polega często na prawie odwiedzania dziecka w miejscu jego stałego pobytu w określonych w sentencji dniach i godzinach. Z całą pewnością najbardziej pożądaną formą są spotkania oraz aktywność przewidująca zabranie dziecka poza miejsce jego zamieszkania. Takie kontakty pozwalają budować bezpośrednią więź między rodzicami a dziećmi. Należy jednak podkreślić, że wiążą się one również z czasowym przejęciem pieczy nad małoletnim oraz obowiązkiem nadzoru i kontrolowania jego potrzeb. Wskazać należy, że jeżeli sąd stwierdzi taką potrzebę, może ograniczyć prawo zabierania małoletniego np. wyłącznie na spacer. Wyznaczenie kontaktu z dzieckiem w jego stałym miejscu zamieszkania, „odwiedziny”, jest wskazane tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach, np. z uwagi na niemowlęcy wiek dziecka, stan zdrowia czy uzasadnioną obawę o dobro dziecka. W tej sytuacji, sąd określając terminy kontaktów dodaje, iż będą odbywały się one „w miejscu zamieszkania dziecka”. Uzupełnieniem postanowienia będzie stwierdzenie, czy kontakt odbywać się będzie w obecności rodzica pierwszoplanowego czy bez jego obecności. W wyjątkowych przypadkach, np. z uwagi na pobyt dziecka bądź rodzica za granicą, sąd może orzec o kontaktach w formie pośredniej. Jednak i w takiej sytuacji pożądane jest uregulowanie kontaktów bezpośrednich w okresie wakacji lub ferii. Ustalając kontakty polegające na wymianie korespondencji czy korzystaniu z innych środków porozumiewania się na odległość, sąd opiekuńczy powinien mieć na uwadze wiek dziecka, a także jego umiejętności w zakresie samodzielnego wypowiedzania się¹⁹. W ostatnich latach istotnym środkiem komunikacji stało się porozumiewanie z użyciem kamery internetowej (tzw. skype). Pozwala to na bardziej bezpośredni, niż podczas zwykłej rozmowy telefonicznej, sposób kontaktu między rodzicem a dzieckiem²⁰. Jednak należy pamiętać, że doktrynie znane są stanowiska opowiadające się za tym, iż „rodzic sprawujący stałą pieczę nad dzieckiem nie ma obowiązku zapewnienia dziecku środków komunikacji elektronicznej czy założenia linii telefonicznej, aby prawo drugiego rodzica do kontaktów mogło być zabezpieczone”²¹.

¹⁹ E. Trybułska-Skoczylas, *Komentarz do art. 113 KRO* [w:] *Kodeks rodzinny...*, 2014.

²⁰ T. Sokołowski, *Komentarz do art. 113 KRO*, [w:] M. Andrzejewski, H. Dolecki, J. Haberko, A. Lutkiewicz-Rudzińska, A. Olejniczak, A. Sylwestrzak, A. Zielonacki, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, opublikowano w LEX, stan z dnia 28.06.2016 r.

²¹ T. Justyński, *Prawo do kontaktów z dzieckiem w prawie polskim i obcym*, Warszawa 2011, s. 150.

Pieczą naprzemienna

Zupełnym *novum* w polskim Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym jest regulacja przewidująca, że sąd w pierwszej kolejności winien uwzględnić prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców oraz rozstrzygać o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów. Natomiast ograniczenie władzy rodzicielskiej winno być stosowane jedynie w przypadku, gdy dobro dziecka za tym przemawia. Takie unormowanie zostało wprowadzone do Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego na mocy ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, która weszła w życie dnia 29 sierpnia 2015 r. W świetle powyższej nowelizacji ustawodawca dopuścił również możliwość orzekania o opiece naprzemienną rodziców względem dzieci²². Wskazać należy, że ani Kodeks postępowania cywilnego ani Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie używają pojęcia „pieczy naprzemienną” czy „opieki naprzemienną”. W przepisach procedury cywilnej, a konkretnie w art. 598²² kpc i 756² kpc wprowadzono jednak wprost możliwość uregulowania sposobu roztoczenia pieczy nad małoletnim w ten sposób, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach. Mimo że wcześniej taka regulacja kontaktów nie była zabroniona, to stanowisko judykatury i doktryny oponowało takim rozstrzygnięciom z uwagi na przepis art. 28 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, zgodnie z którym można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania²³. Powyższa zmiana jest różnie postrzegana zarówno przez środowisko sędziowskie, jak i teoretyków prawa. Z jednej strony podnosi się, że pozwala ona na zniwelowanie podziału na „pierwszoplanowego” i „drugoplanowego” rodzica, bowiem każde z rodziców w równym stopniu będzie uczestniczyć w życiu dziecka. Z drugiej strony podkreśla się jednak, że z pragmatycznego punktu widzenia w niewielu sprawach możliwe będzie orzeczenie „opieki naprzemienną”. Wskazuje się, że o ile przy założeniu dobrej woli rodziców, ten model opieki ma szansę powodzenia w małym mieście, o tyle brak jest perspektyw jego prawidłowego funkcjonowania w przypadku, gdy rodzice mieszkają od siebie w znacznej odległości. Ponadto, trudno o stałą współpracę obojga rodziców w sytuacji, gdy są oni głęboko skonfliktowani. Dlatego instytucja pieczy naprzemienną winna być stosowana ze szczególną rozważą, głównie w sytuacji, gdy rodzice prezentują jednolity i spójny system wychowawczy, są zdolni uzgadniać szczegóły dotyczące codziennych czynności, mają do siebie zaufanie i potrafią zadbać o stworzenie pozytywnej atmosfery przy przekazywaniu sobie dziecka²⁴.

²² Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 2015, poz. 1062).

²³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. 2016, poz. 380 ze zm.).

²⁴ M. Domański, *Orzekanie o pieczy naprzemienną w wyrokach rozwodowych*, Warszawa 2015, s. 18-19.

Bibliografia

- Ciepła H., *Komentarz do art. 113¹ KRO*, [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. H. Ciepła, B. Czech, T. Domińczyk, K. Piasecki, M. Sychowicz, Warszawa 2009.
- Domański M., *Orzekanie o pieczy naprzemiennej w wyrokach rozwodowych*, Warszawa 2015.
- Ignaczewski J., *Kontakty z dzieckiem*, [w:] *Władza rodzicielska i kontakty z dzieckiem*, red. A. Bodnar, A. Gójska, J. Ignaczewski, L. Kuziak, A. Śledzińska-Simon, R. Zegadło, Warszawa 2012.
- Ignaczewski J., *Komentarz do spraw o kontakty z dzieckiem i o ich wykonanie* [w:] *Komentarz do spraw rodzinnych*, red. H. Ciepła, J. Ignaczewski, J. Skibińska-Adamowicz, Warszawa 2014.
- Justyński T., *Prawo do kontaktów z dzieckiem w prawie polskim i obcym*, Warszawa 2011.
- Kołodziejski S., *Dobro wspólnych małoletnich dzieci – jako przesłanka odmowy orzeczenia rozwodu*, „Palestra” 1965, nr 9.
- Konwencja w sprawie kontaktów z dziećmi sporządzona w Strasbourgu dnia 15 maja 2003 r.
- Sokołowski T., *Komentarz do art. 113 KRO* [w:] M. Andrzejewski, H. Dolecki, J. Haberko, A. Lutkiewicz-Rudzińska, A. Olejniczak, A. Sylwestrzak, A. Zielonacki, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, opublikowano w LEX, stan z dnia 28.06.2016 r.
- Stojanowska W., *Komentarz do niektórych przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*, [w:] *Nowelizacja prawa rodzinnego na podstawie ustaw z 6 listopada 2008 r. i 10 czerwca 2010 r. Analiza. Wykładnia. Komentarz*, LexisNexis 2011, opublikowano w LEX, stan z dnia 28.06.2016 r.
- Trybulska-Skoczylas E., *Komentarz do art. 113 KRO* [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. W. Borysiak, M. Manowska, J. Sadowski, E. Skowrońska-Bocian, B. Trębska, J. Wierciński, R. Zegadło, LexisNexis 2014, opublikowano w LEX, stan z dnia 28.06.2016 r.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1983 r., sygn. akt III CZP 46/83, opubl. OSNC 1984/4/49.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2006 r., sygn. akt III CZP 98/05, opubl. OSNC 2006/10/158.
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. 2014, poz. 101 ze zm.).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. 2016, poz. 380 ze zm.).
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 2015, poz. 1062).

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz. U. 2015, poz. 2082 ze zm.).

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2004 r., sygn. akt IV CK 615/03, opubl. M. Prawn. 2004/19/872.